

Kansallisen innovaatiostrategian katselmusraportti

1. JOHDANTO

Suomalaisen Keksijöiden Tukiyhdistyksen (SKTY) missiona on tukea suomalaisia keksijöitä ja ylipäätään maamme innovaatiotoimintaa.

Kauppa- ja teollisuusministeriö, nyttemmin työvoima- ja elinkeinoministeriö (TEM), asetti Matti Vanhasen II hallitusohjelman mukaisesti 28.9.2007 ohjausryhmän Sitran yliasiamies Esko Ahon puheenjohtolla Suomen kansallisen innovaatiostrategian laatimista varten. Ohjausryhmä luovutti ehdotuksensa elinkeinoministeri Mauri Pekkariselle 12.6.2008.

SKTY:n hallitus on tiedostanut kansallisen innovaatiostrategian laatimisen laajan yhteiskunnallisen merkityksen Suomen tulevaisuuden kannalta ja yhdistys on toiminut aktiivisesti asian edistämiseksi.

SKTY järjesti yhteistyössä patentti- ja rekisterihallituksen, Lappeenrannan kaupungin ja Headline Oy:n kanssa 25–26.4.2007 Maailman Henkisen Omaisuuden Päivän ja Suomen Innovaatioparlamentin Lappeenrannassa.

Parlamentin työskentelyyn osallistui lähes 200 asiasta kiinnostunutta innovaatiotoiminnassa mukana olevaa kansalaista. Parlamentin työskentelyn tulosten pohjalta SKTY laati ehdotuksensa Suomen kansalliseksi innovaatiostrategiaksi

(<http://www.innovaatiostrategia.fi/fi/taustaaineisto/teollisjatekijanoike>), joka on myös annettu tiedoksi kansallisen innovaatiostrategian laadintaryhmälle.

SKTY järjesti 27.11.2007 Helsingin Suomalaisella Klubilla keskustelutilaisuuden ”Kansallisen innovaatiostrategian työstäminen – Mitä Suomi todella tarvitsee”? Tässä tilaisuudessa käytiin läpi kansallisen innovaatiostrategialuonnoksen kehitystilanne sekä useita käytännön esimerkkejä suomalaisista innovaatiokokemuksista käytännössä.

Yhteistyössä patentti- ja rekisterihallituksen, Vantaan kaupungin ja Headline Oy:n kanssa SKTY järjesti huhtikuun 24–25. päivinä 2008 Maailman Henkisen Omaisuuden Päivän ja Innovaatioparlamentin Vantaalla. Parlamentti hyväksyi täysistunnossaan lukuisia aloitteita ja suosituspäätöksiä maamme kilpailukyvyyn vahvistamiseksi innovaatioiden kautta. Yhteenveto saatettiin TEM:n tiedoksi.

Kansallisen innovaatiostrategian tärkeyden vuoksi SKTY myös päätti 28.11.2007 tehdä riippumattoman katselmuksensa strategiaehdotuksesta organisaatioissa yleisesti noudatettavien periaatteiden ja standardikäytäntöjen mukaisesti. Tämän katselmuksen tekemistä varten SKTY kutsui seuraavan ryhmän:

- Juhani Anttila, puheenjohtaja
- Jorma Hanski
- Timo Kivi-Koskinen
- Yrjö Rinta-Jouppi
- Vappu Taipale
- Timo Heikkinen, sihteeri

Liitteessä 1 katselmointiryhmän jäsenten CV:t. Osanottajat edustavat tässä katselmuksessa monipuolisesti omaa asiantuntemustaan, mutta eivät mitään varsinaista osapuolta.

Katselmusryhmä sai kansallisen strategiaehdotuksen käyttöönsä 12.6.2008.

2. KATSELMUKSEN TOTEUTUS JA TUTKINNAN NÄKÖKULMAT

Innovaatiostrategiaehdotuksen katselmus tehtiin siten kuin vakiintunutta katselmustoimintaa toteutetaan kehittyneissä organisaatioissa osana laadukasta johtamistoimintaa. Katselmus ei ole luonteeltaan ”poliisitoimintaa” vaan palvelua katselmuskohteen edelleen kehittämiseksi ja edistämiseksi.

Katselmus perustuu osallistujien osaamiseen. Katselmusryhmän jäsenillä on asiantuntemusta kansallisen innovaatiotoiminnan eri alueista sekä katselmustekniikasta ja riippumattomuus strategiaehdotuksen laadinnasta.

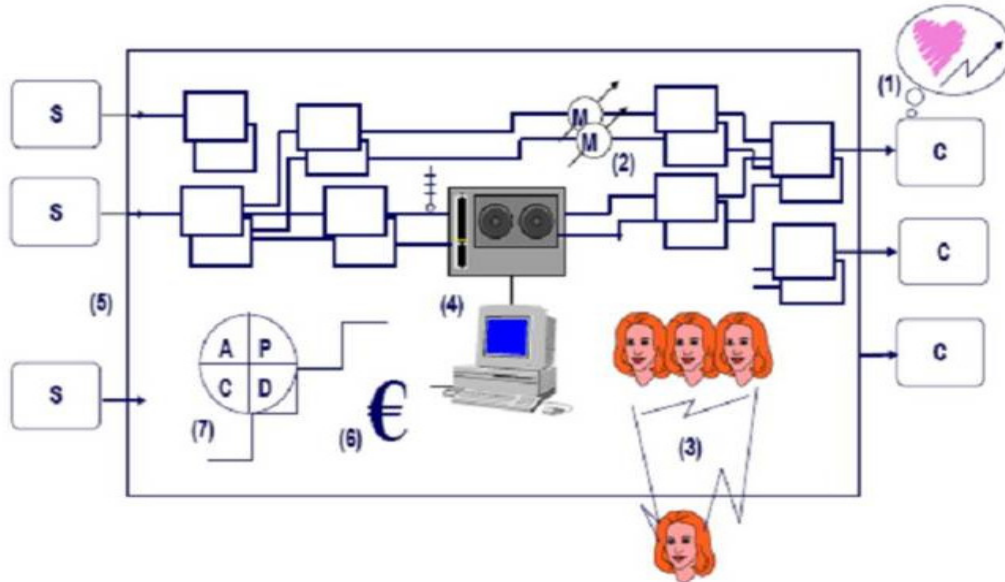
Katselmuksen kohteena oli 12.6.2008 julkaistu esitys kansalliseksi innovaatiostrategiaksi.

Katselmuksessa määritettiin, miten hyvin (sopivuuden, riittävyyden sekä vaikuttavuuden ja tehokkuuden kannalta) ehdotuksessaan esitetyt toimenpiteet mahdollistavat asetettujen päämäärien mukaisten tavoitteiden saavuttamisen Suomen kansallisen innovaatioprosessiverkoston kehittämisessä. Katselmuksessa oli pääpaino strategiaehdotuksen soveltamisen kelpoisuuden tutkinnassa (validation).

Katselmuksessa tarkasteltiin strategiaehdotusta sen pohjalta, mitä vaikutuksia sillä voidaan saada aikaan yhteiskunnan eri toimijoiden innovaatioprosesseissa erityisesti seuraavan seitsemän tutkinta-aiheen osalta:

1. Innovaatiotuotokset: Innovatiivisuus, innovaatiot ja innovaatioiden syntymistä tukevat tulokset
2. Innovaatioprosessit: Innovaatioita synnyttävien, toteuttavien ja tukevien prosessien toimivuus, vaikuttavuus ja tehokkuus
3. Inhimilliset resurssit: Inhimillisten resurssien toiminta innovaatioita synnyttävissä, toteuttavissa ja tukevissa prosesseissa
4. Välineet: Välineet, keinot, menetelmät, jne. innovaatioita synnyttävissä, toteuttavissa ja tukevissa prosesseissa
5. Innovaatiosyötteen: Syötteen innovaatioita synnyttävälle, toteuttaville ja tukeville prosesseille
6. Rahoitus: Innovaatiotoiminnan rahoitus ja rahoitusjärjestelyt

7. Toiminnan hallinta: Innovaatioita synnyttävien, toteuttavien ja tukevien prosessien suorituskyvyn hallinta (johtaminen)

Kuva 1. Kansallisen innovaatiotoiminnan prosessit ja katselmuksen tutkintaiheet.

3. KATSELMUSHAVAINNOT

3.1 HYVÄT ASIAT

Katselmuksessa havaittiin mm. seuraavat hyvät asiat, jotka voivat edistää kansallisen innovaatiotoiminnan myönteistä ja laaja-alaista kehittymistä Suomessa:

- Suuret ja haasteelliset päämäärät (goals), kuten edelläkävijyys, ylivoimaisuus ja kilpailukykyisyys, kansallisen innovaatiotoiminnan kehittymiselle.
- Yksilöllisyyttä ja yrittäjyyttä korostetaan.
- Innovatiivisuuskoulutuksen tärkeys on tiedostettu.
- Monikulttuurisuus, liikkuvuus ja globaalinen verkostomainen toiminta on tiedostettu tärkeiksi tekijöiksi innovaatiotoiminnassa.
- Kysyntä- ja käyttäjälähtöisyys on nähty tärkeänä innovaatiotoiminnan lähtökohtana.
- Strategiaehdotuksen laadinnan vastuuhenkilöt ovat merkittäviä päätöksentekijöitä.
- Valtiosektorin konserniohjauksen tärkeys on tunnistettu kansallisen innovaatiostrategian toteuttamisessa.

3.2 HEIKKOUEDET

Strategiaehdotukseen sisältyy seuraavia merkittäviä heikkouksia, jotka voivat haitata tai estää strategian tarkoituksen toteutumisen:

- Innovaatioprosessit ovat määrittämättä (osallistujat, valtiosektorin rooli, syötteen, tuotteet ja osaprosessit). Innovaatioprosessien nykyajan oleellisten prosessivaatimusten, ajan, nopeuden ja ketteryyden, tiedostaminen puuttuu.
- Konkreettiset tavoitteet (targets) ja strategiset valinnat ja riskienhallinta puuttuvat siltä osin, kuin ne liittyvät erityisesti tutkimukseen, tuotekehitykseen ja osallistumiseen.
- Innovaatiokentän ja sen nykytilan kuvaus puuttuvat. Nykyisten instituutioiden toiminnassa olevia ongelmia, päällekkäisyyksiä ja puutteita ei käsitellä.
- Strategia kattaa ensisijaisesti valtiotoimijat ja niiden suljetut ja hierarkkiset vertikaalirakenteet. Kansallisen innovaatiotoiminnan rooli on jäänyt epäselväksi eurooppalaisessa ja globaalissa ympäristössä.
- Ehdotus on monin paikoin hajaantunut käsittelemään kaikkinaista kehittämistä, jolloin fokus tehokkaisiin innovaatiotoiminnan kehittämistoimenpiteisiin häviää.
- Strategiatyöhön ei ole esitetty käytettäväksi toimintamalleja tai työkaluja, ja strategisen johtamisen tyypilliset tunnusmerkit puuttuvat (missio, visio, sitouttaminen, panostukset, resursointi, aikataulutukset sekä tunnusluvut ja mittarit).
- Peruskäsitteiden osalta on ristiriitaisuuksia, eikä käsitteitä ole määritelty.
- Arvomaailman kehittäminen innovaatio- ja yrittäjyysmyönteiseksi puuttuu.
- Strategiaehdotuksen esittämät tulokset eivät osoita innovatiivisuutta, vaan pikemminkin on tuotu esille tavanomaisia toimenpidehaasteita tuloksina.

4. TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Katselmushavaintoihin pohjautuen katselmusryhmä haluaa tuoda esille seuraavia mahdollisuuksia toimenpiteiksi innovaatiostategiaehdotuksen edelleen kehittämiseksi ja toteuttamiseksi:

- Kansallisen innovaatiotoiminnan koko kenttä ja sen toimijat sekä niiden innovaatioihin liittyvät prosessit kartoitetaan.
- Toimijat sitoutetaan laajan keskustelun avulla ennen strategian toimenpiteiden käynnistämistä.
- Innovaatioparlamentin puitteissa luodaan avoin innovaatiotoimintaverkosto, joka pohjautuu interaktiivisiin sosiaalisiin teknologioihin (Web 2.0) ja jonka kautta saatetaan vuorovaikutteisesti yhteen eri toimijoiden intressit.

- Luodaan yleinen kansallinen innovaatiopolitiikka (policy) katselmuksessa havaittujen hyvien asioiden hyödyntämiseksi, ja kehitetään innovaatioosaamista sekä organisaatio- että yksilötasolla (mukaan lukien organisaatioiden johtoasemissa olevat henkilöt).
- Innovaatiostrategiaehdotus tulisi ymmärtää vasta yhtenä perusselvityksenä, jonka pohjalta tässä katselmuksessa esille tuotujen näkökohtien huomioon ottamisen jälkeen voidaan aloittaa lopullisen konkreettisen ja yksityiskohtaisen strategian ja sen toteutussuunnitelman tekeminen ja toteuttaminen.
- Uudistustoimenpiteet edellyttävät kokonaisuuteen koordinoituja toteutussuunnitelmia, tekijöitä, aikatauluja sekä henkisiä ja aineellisia resursseja. Tässä on kaikilla asiaan liittyvillä toimijoilla paljon tekemistä, johon liittyy myös edunvalvontaa.
- Innovaatiostrategian jatkokehittämisessä ja sen toteuttamisessa tulisi hyödyntää yleisesti hyväksi tunnustettuja strategisen johtamisen toimintamalleja ja työkaluja. Strategiassa käytettävät peruskäsitteet tulisi määritellä.
- Tulisi tuoda esille, miten innovaatioprosesseja hallitaan ottaen huomioon niiden merkittävä parantaminen nykytilanteeseen verrattuna.
- Erytishuomio tulisi osoittaa innovaatioprosessien alku- ja loppupään toimintoihin (esim. ideointi, tuotekehitys, kaupallistaminen ja tuotanto).
- Kansallisen strategian toteuttamisessa tulee ottaa huomioon, että todelliset ratkaisut tehdään itsenäisesti toimivien toimijoiden toimesta.
- Innovaatiostrategiaa toteutettaessa tulisi myös tuoda esille asiat, jotka voidaan tehdä heti pienin ponnistuksin (quick hits) ja miten ne toteutetaan.
- Parannetaan yksityisen keksintötoiminnan edellytyksiä sekä yksityisten ihmisten innovaatiopotentialin käyttöön saamista.
- Yrittäjyyden ja innovaatiotoiminnan yleistä toimintaympäristöä tulisi kehittää.
- Julkisten hankintojen säännöstöjä tulisi kehittää innovatiivisyystekijän huomioonottamiseksi menettelyissä.

Yksityiskohtaisia tietoja katselmusryhmän havainnoista ja niihin liittyvistä kommentteista ja toimenpide-ehdotuksista on koottu liitteeseen 2. Katselmusryhmä on päätenyt tuloksiinsa yksimielisenä.

Helsingissä 18.8.2008

*Juhani Anttila
 Jorma Hanski
 Timo Kivi-Koskinen
 Yrjö Rinta-Jouppi
 Vappu Taipale
 Timo Heikkinen*